

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Veronika Janků

Pohádkář Josef Štefan Kubín

Olomouc 2017

vedoucí práce: Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením
Mgr. Daniela Jakubíčka, Ph.D. a v seznamu literatury uvádím veškerou použitou literaturu,
se kterou jsem pracovala.

V Olomouci dne

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Danielu Jakubíčkoví, Ph.D. za odborné vedení a poskytování cenných rad.

Obsah

1. Úvod.....	4
2. Místo pohádky v systému literárních žánrů	6
2.1 Teorie pohádky	6
3. Sběratel a spisovatel Josef Štefan Kubín.....	12
4. Rysy pohádkového Honzy u postav Josefa Štefana Kubína	18
5. Závěr.....	32
6. Použitá literatura a prameny.....	34
7. Anotace.....	37

1. Úvod

Předmětem mé bakalářské práce je tvorba jičínského rodáka Josefa Štefana Kubína, který je známý jako pozorovatel mravů, zvyků, jazyka a povahy podkrkonošského a kladského lidu. Cílem práce je analyzovat jeho sběratelskou činnost a vlastní literární tvorbu, pozastavit se nad prvotní inspirací autora a zdůraznit hlavní faktory, které na něj zapůsobily. Bakalářská práce se snaží podtrhnout literární činnost spisovatele, který tvořil takřka celý svůj dlouhý život. Úkolem je nastínit spisovatelskou dráhu autora od prvních lyrických veršů až po rozsáhlé rapsodie nebo lidové pohádky. Klademe si za cíl seznámit se s dílem autora obecně a primárně se zaměřit na tvorbu pohádek. Pohádkovou tvorbu autora chceme interpretovat a porovnat jednotlivé rysy s pohádkami jiných autorů. Předně chceme klasifikovat postavy, které vystupují v Kubínových pohádkách, a nalézt paralely mezi postavami jiných českých pohádkářů.

Na úvod jsme považovali za nutné definovat pohádku, zařadit ji do systému literárních žánrů a nastínit jednotlivé typy pohádek. Bližší analýza pohádky nám dává možnost seznámit se s prvky tohoto žánru, které můžeme hledat u Kubínových pohádek, dále je porovnávat s jinými autory a zaměřit se na specifika, která odlišují Kubína od jiných autorů.

Druhou kapitolu věnujeme sběratelské a spisovatelské činnosti Josefa Štefana Kubína. Zaměříme se na zdroje inspirace k jeho tvorbě, náměty a charakteristické rysy, které se objevují v jeho díle. Klademe důraz na jeho dlouhodobou práci v terénu, ze které pochází řada povídek a báchorek. Naším zájmem je především vystihnout styl Josefa Štefana Kubína a poukázat na jeho vliv na tvorbu dalších autorů.

Cílem závěrečné kapitoly je klasifikovat postavy vystupující v pohádkách Josefa Štefana Kubína a nalézt u nich shodné rysy v chování a vystupování s pohádkovými postavami jiných autorů. Pro analýzu Kubínových postav a jejich pochopení jsme považovali za důležité vycházet z jeho prvotní inspirace v tvorbě. Jednotlivé vlastnosti Kubínových postav klasifikujeme do několika kategorií a srovnáváme je s typickými projevy chování pohádkového Honzy. K vytvoření jistého obrazu postavy v Kubínově pohádce nám sloužily komparace charakteristik Honzy od jiných autorů.

Téma bakalářské práce mi dává možnost nahlédnout do zajímavostí sběratelství, ústní lidové slovesnosti a v neposlední řadě poznat život, jazyk a zvyklosti lidí v Podkrkonoší. Hlavním důvodem výběru tohoto tématu však byl můj zájem o lidovou pohádku a vypravěčství. Folkloristika a lidová slovesnost bezesporu vystihují život lidí na

jihovýchodní Moravě, odkud pocházím. Můj zájem o tvorbu Josefa Štefana Kubína vychází z možnosti porovnat kulturu, nářečí a zvyklosti lidí v Podkrkonoší s naší kulturou moravskou.

2. Místo pohádky v systému literárních žánrů

Pohádka patří ke starobylým slovesným literárním žánrům, u kterých lze předpokládat, že jejich vývoj začíná již na počátku středověku a zůstává několik dalších staletí páteří ústní lidové tradice. Počátky sběratelství pohádkových námětů sahají do 19. století. Sběratelství bylo v této době hlavní pramenem, ze kterého spisovatelé čerpali. Náměty využívali v povídkách, nicméně stále více se prohlubuje zájem o pohádku. Romantismus v literatuře odstranil klasické básnické žánry, zbořil spoutávající předpisy, dal volnost verši, rýmu i próze a obohatil jazyk lidovou mluvou i archaismy.

K průkopníkům ve zpracování lidových pohádek u nás patří Karel Jaromír Erben, který své texty uveřejnil v souboru *Sto prostonárodních pohádek a pověstí slovanských v nářečích původních*. Sběru a tvorbě pohádek se věnovala i Božena Němcová, která postavám dodávala psychologickou hloubku a do textů připojovala drobné postřehy z venkovského života. Mimo jiné můžeme zmínit *Moravské národní pohádky a pověsti z okolí rožnovského*, které sesbíral Beneš Metod Kulda. Od 20. století se pohádka dostala do povědomí národa a začala se velice rychle rozvíjet. Zpočátku sběratelé vyprávění pouze zapisovali. Neupravovali obsahovou ani jazykovou složku. Později vznikala literární pohádka, ve které autor vynechává některé pasáže a pracuje s jazykem. Tradiční lidová pohádka původně nebyla určena dětem, bylo to metaforické vyprávění o slastech a strastech normálního života. Téma, které je blízké dětskému čtenáři, se objevuje až v pohádce autorské. Na pomezí lidové a autorské pohádky stojí tvorba Václava Říhy, autora souboru *Selské pohádky*. K dalším sběratelům a teoretikům pohádky patří Jiří Horák, který sesbíral a připravil k vydání soubor pohádek *Český Honza*.

2.1 Teorie pohádky

Encyklopedie a literární slovníky nabízí řadu definic pohádky. Pro základní popis a charakteristiku tohoto literárního žánru jmenujme několik vlastností, které jsou příznačné pro každou pohádku. Pohádka patří mezi prozaický žánr folklórního původu. Jádrem pohádky je vymyšlený příběh s fantaskním dějem, postavami a prostředím. Pro pohádkový svět je charakteristické odloučení od reálného života, absence přírodních zákonů a vystupování neobyčejných, nadpřirozených jevů. Mezi klasické pohádkové motivy náleží kouzelný předmět (živá voda, létající koberec), zaklínadlo a také vstup do kouzelného světa, světa zvířat, čarodějníc nebo podzemí.

Čeňková u definice pohádky zdůrazňuje okolnosti vzniku tohoto žánru a podtrhuje důležitost vyprávění. „*Pohádky nebo také báchorky patří k literárním textům, které vznikly na základě rozmanité palety starodávných vyprávění.*“¹ Pohádkové příběhy naplněné záhadou, kouzlem a tajemnými postavami byly předmětem vypravování lidí na vesnicích a v podhorských údolích. „*V starosvětských jizbách se povídaly pohádky zděděné po předcích, kteří nejednu z nich slyšeli od potulných vypravěčů.*“² Červenka ve stati *O pohádkách* přibližuje podstatu lidové pohádky, zmiňuje se o významu vyprávění povídek mezi lidmi a o způsobu předávání těchto vyprávěnek, které tvoří naše kulturní dědictví. Podtrhuje význam pohádek pro člověka a klade důraz na zachování tradice, která spojuje lidstvo od nepaměti.

Pro podrobnou analýzu pohádky považujeme za nutné přiblížit její motivy a hlavní rysy. Ve struktuře pohádkového literárního žánru najdeme specifické formule, které se opakují zpravidla na začátku a na konci vypravování. Příběh často začíná slovy *bylo nebylo* nebo *byla jednou jedna princezna*. Stereotypní formule typu *zazvonil zvonec a pohádka je konec* uzavírá příběh.

Dagmar Mocná shrnuje stěžejní aspekty pohádky, pozastavuje se u rozdílů mezi pohádkovým světem a světem reálným. Z její komparace je zřejmé, že pohádka stírá pravidla běžného života a vymyká se tak jakýmkoli zákonům skutečného světa. „*Pohádková imaginace vytváří odlehlý čarovný svět, jenž se vymyká přírodním zákonům, je izolován od vnějšího kontextu společenskohistorické reality a funguje podle svého autonomního řádu. Oproti skutečnému světu je spravedlivější. Příběh obsahuje zpravidla kouzelné, popř. zázračné motivy a přiznává svou vymyšlenost.*“³ Encyklopedie literárních žánrů poukazuje na dominanci spravedlnosti, která řídí osudy hlavních hrdinů.

Čas ani prostor pohádky nejsou konkrétní. Vyprávění pohádky je chronologické, začíná někde v minulosti, ale dobu, ve které se děj odehrával, si můžeme částečně domyslet. Čas v pohádce neubíhá nijak zásadně. Na konci vyprávění často ani nepoznáme, kolik času uplynulo.

---

¹ČEŇKOVÁ, Jana – SIEGLOVÁ, Naděžda – DEJMALOVÁ, Kateřina. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006, s. 107, ISBN 807367095X.

²ČERVENKA, J. *O pohádkách: sborník statí a článků*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1960, s. 28.

³MOCNÁ, Dagmar – PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 472, ISBN 807185669X.

Pohádkový prostor nemá nikterak souvislost s reálným prostředím. V pohádce neexistují nepřekročitelné hranice mezi územím. Vesnice, ve kterých žijí jednotlivé skupiny hrdinů, jsou od sebe odděleny velkou vzdáleností. Hrdina se vydává na cestu do sousedního království a při svém putování se zpravidla dostává do neznámých koutů světa a objevuje tak prostředí kouzelných zvířat, čarodějníc a nadpozemských sil.

V pohádkách si můžeme povšimnout záměrného užívání číselných hodnot. Nejčastěji se jedná o číslo tři. Král má zpravidla tři dcery, hrdina musí splnit tři úkoly, žába splní tři přání nebo u kolébky stojí tři sudičky. Z dalších čísel můžeme jmenovat číslo sedm, devět a dvanáct. Opakující se čísla mají magickou hodnotu.

Rozpor mezi povahami postav v sobě nese paralelu v boji dobra proti zlu. Hrdina, který přichází z prostých poměrů, z lidových vrstev se dostává do konfliktu s nařízením vládců. Aby hlavní protagonista získal převahu, musí čelit nástrahám, které pocházejí z temnot a jsou zpravidla fantaskním prvkem. Hrdina má před sebou úkoly s narůstající obtížností. Využívá své moudrosti, skromnosti, chytrosti a překonává tak nástrahy, které stojí na jeho cestě. Cílem konání tohoto hrdiny může být vysvobození princezny ze zakletí, překonání temných sil, nalezení pokladu, zabití zlého draka nebo potrestání lhářů a protivníků.

Příběhy předávané ústní lidovou slovesností, známé jako lidová nebo také folklórní pohádka, měly především pobavit, poučit a nahradit knižní povídky, jejichž nemnohá vydání znesnadňovala dostat se do rukou čtenáře. Lidová pohádka původně nebyla určena dětem. Tvořila metaforický obraz denního života, často s naturalistickými prvky, a krutým způsobem zachycovala drsnou realitu života prostého lidu. Ústní lidová slovesnost byla činitelem, který sdružoval lidi při společném odpočinku a umožňoval jim získávat informace o tajemnostech jejich kraje. Anonymní lidový tvůrce vyjadřoval své názory, zkušenosti, sny a vztah k přírodě, k práci a lidem.

Každá lidová pohádka, zapsaná přímo z úst lidu, je charakteristická svým jadrným jazykem, tradicemi, řemeslem a divokou přírodou. V pohádkách jsou zapsána často lidová rčení, která mají sloužit k ponaučení. Pohádky nesou vtip a zároveň lidovou moudrost.

V lidové pohádce hrají nejvýznačnější roli postavy, jejich vlastnosti jsou jednoznačně vymezeny a mnohdy zveličeny, v průběhu děje se nemění. Postavy jsou založeny na principu protikladnosti, symbolizují zpravidla dobro a zlo, přičemž vždy vítězí hrdina spravedlivý,

poctivý, čestný, statečný, nezištný a pravdomluvný nad antihrdinou, který má vlastnosti opačné. Hrdina lidové pohádky touží po naplnění dobra. Dobro je pro něj překonání bariéry mezi vesnickým prostým člověkem a bohatým, často povrchním pánem. Rozpor mezi dobrem a zlem se zpravidla prolíná každou pohádkou. Dobro ale nemusí představovat vždy to stejné. Pojem dobro zkoumal již Platon. Svou myšlenku o pojetí dobra spojuje s ideou dobra a domnívá se, že pokud bychom tuto ideu mohli dokonale poznat, věděli bychom v každé situaci, co je dobré a co ne. Aristoteles s touto myšlenkou nesouhlasí, namítá, že kdyby jednání měla vést jediná idea dobra, ztratila by se lidská svoboda a všichni by dělali totéž. Aristotelova slova nás navádí k úvaze, že jistě nemůže existovat jediná idea dobra, neboť právě v pohádkách se setkáváme s protikladným jednáním postav, kdy jedna koná v souladu s ideou dobra, naopak ta druhá je se zákonem v rozporu.

Červenka ve své stati vysvětluje, jak se mu jeví rozdíly mezi lidmi v pohádkách. I zde můžeme vidět určitou paralelu mezi dobrem a zlem. Dobro naplňují osoby lidské, ty které žijí podle určitých mravů, naopak proti nim stojí nadlidské bytosti, jež mohou přinášet zlo. „*V pohádkách všech národů je dvojitý svět: skupina bytostí nadlidských, které sídlí ve zlatých zámcích, ve skleněných vrších nebo v podzemních zakletých palácích a s nimi se úzce stýká skupina osob, které pohádkář kreslí podle živých vzorů, poněvadž jsou zde společenské vrstvy lidové.*“⁴

Lidová pohádka je zasazena do prostředí venkova, podhorské vesnice, lesů a údolí. Konkrétní místo není určeno. V zásadě nejčastěji se objevuje nutnost překonat úkol a přemoci tak svět kouzelný a vysvobodit zemi z nadvlády čar a temných sil. Temnota, která se v lidové pohádce objevuje, je spíše lákavá, podněcuje nás k zaujetí a nutí nás pátrat společně s hrdinou. Hrdina, který se vydává na zkušenu do světa nebo je vydán napospas čarodějným silám, pochází zpravidla z chudé rodiny. Často je nejmladším a nejméně zkušeným potomkem. Setkává se s nadpřirozenými bytostmi, jako jsou například sudičky, děd Vševěd nebo čert. Tyto postavy mohou mít jak kladný, tak záporný charakter. Ve folklórní pohádce vystupují jako protagonisté také zvířata, která plní pomocné role. Takovou pohádku označujeme jako zvířecí. „*Zvířecí pohádky přecházejí v bajky, vyznačující se alegoričností a moralitou.*“⁵ Encyklopedie literárních žánrů poukazuje na propojenost zvířecí pohádky

---

⁴ČERVENKA, J. *O pohádkách: sborník statí a článků*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1960, s. 36.

⁵MOCNÁ, Dagmar – PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 473, ISBN 807185669X.

s bajkou. U obou vidí snahu vyjádřit myšlenku ponaučení obrazem, poukázat na chyby člověka prostřednictvím zvířecího jednání.

Vedle lidové pohádky rozlišujeme pohádku autorskou, která je mladší a často zasazena do reálného světa a volí předměty denní potřeby. Autorská pohádka vstupuje do literatury v období romantismu, od této doby se vyvíjí ve svébytný a originální žánr. V této době se do pohádek promítalo vlastenectví a vztah k zemi. Později u autorské pohádky zaznamenáváme odraz myšlení a světový názor autora. Je zbavena osudovosti pohádky lidové, více se přiklání k obyčejnému životu.

Autorská pohádka se vyznačuje tématy, která jsou ze současnosti, zřetelně odráží moderní civilizaci a společenskou realitu. Moderní pohádka je časově i místně určena. Postavy jsou demytizované a polidštěné. Tradiční výstavba lidové pohádky je narušena. Autoři užívají asociativní a nonsensové postupy, často jde o volné vyprávění několika paralelních příběhů. Do pohádky vstupuje jazyková komika, metaforičnost, oslovování čtenáře, absurdita, nevázaná hra a vliv moderní techniky a práce.

Za předního představitele romantické autorské pohádky můžeme považovat Wilhelma Hauffa. Z jeho díla jmenujme tři almanachy pohádek: *Karavana* (1826), *Šejk z Alexandrie a jeho otroci* (1827) a *Hospoda ve Spessartu* (1828). Autorskou pohádkou *Louskáček a myš král* se prosadil německý romantický básník Ernest Hoffmann, který do pohádky zařazuje fantaskní prvky. Počátky ruské autorské pohádky jsou spjaty se jménem Alexandra Sergejeviče Puškina, jehož pohádka *O caru Saltánovi* se stala námětem pro stejnojmennou operu a film.

„Za skutečného zakladatele autorské pohádky považujeme prozaika, básníka, dramatika a pohádkáře Hanse Christiana Andersena (1805–1875).“⁶ Inspiroval se folklórem a sociálními problémy své doby. První sešit jeho pohádek, *Křesadlo*, byl vydán roku 1835. V ironickém nadhledu zachycoval lidské nadčasové chování v pohádce *Císařovy nové šaty*. V *Malé mořské víle* nastínil téma sebeobětující a sebezničující lásky.

Světovou autorskou pohádku 20. století reprezentují mimo jiné Alan Alexandr Milne a Roald Dahl. Pro Dahla je charakteristický originální humor na hranici ironie a satiry

---

⁶ČEŇKOVÁ, Jana – SIEGLOVÁ, Naděžda – DEJMALOVÁ, Kateřina. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006, s. 130, ISBN 807367095X.

a schopnost vcítit se do způsobu myšlení dětí. Svůj talent prokázal v pohádce *Karlík a továrna na čokoládu*.

Česká autorská pohádka byla ovlivněna dobovými prožitky autorů, příběhy všedního dětského světa a folklórními prvky. K zakladatelům žánru autorské pohádky patří bezpochyby Jan Karafiát, který se proslavil první českou autorskou pohádkou, *Broučci*. Kniha byla původně vydána anonymně u Václava Horkého, po sedmnácti letech byla znovu objevena Janem Herbenem. Eliška Krásnohorská, představitelka ženského emancipačního hnutí, psala pro děti kromě veršů také pohádky. K stěžejním patří například soubory *Pohádky zimního večera* a *Pohádky z daleka a blízka*. Ve 20. letech 20. století se proslavil souborem *Devatero pohádek* Karel Čapek. V této době se autorskou pohádkou zabývali také Josef Lada, Ondřej Sekora a Jan Drda. Za zmínku stojí soubor pohádek *Fimfárum*, se kterým přichází Jan Werich koncem 50. let. Mezi začínající autory této doby patřil Miloš Macourek, který debutoval knihou *Pohádky*, největšího ohlasu však dosáhla pohádka *Mach a Šebestová*.

Dnešní pohádka se snaží více přiblížit zájmům mladých čtenářů, zahrnuje více fantastických motivů a propojuje moderní svět se světem kouzel. Mezi spisovatele, kteří se dnes pohádkou zabývají, patří Zdeněk Svěrák, Petr Nikl, Pavel Šrut nebo Květa Legátová.

3. Sběratel a spisovatel Josef Štefan Kubín

„Josef Štefan Kubín patří mezi originální a zajímavé osobnosti našeho moderního písemnictví.“⁷ Je známý především jako prozaik, etnograf, sběratel folklórní slovesnosti a autor pohádek podle lidových látek. Je výraznou postavou českého národopisu a pečlivý zapisovatel plodů lidové kultury. „Význam Kubínova díla přesáhl hranice naší duchovní kultury a výsledky jeho vzácného sběratelského úsilí jsou důležité pro všechny badatele, kteří se zabývají ústní lidovou slovesností slovanských národů.“⁸

Kubín měl možnost již od útlého věku vnímat krásu jazyka a slovesnosti. Podnětem pro zájem o lidovou slovesnost mu byly vyprávěnky, které slyšel od svého otce. Roku 1875 Kubín nastoupil na gymnázium. Při studiu navštěvoval debatní kroužky v hostinci U Zlatého lva. Ve studiích pokračoval na filozofické fakultě v Praze. „Zejména výklady Gebaeurovy a Polívkovy měly pro jeho práci rozhodující význam.“⁹ Již za studentských let psal verše reflexivní lyriky, z nichž později sestavil sbírku *Vlny a vlnky*. Ze svého vlastního zájmu se pustil do překladu starofrancouzské *Písně o Rolandovi*. Od roku 1891, po absolutoriu na filozofické fakultě, působil jako pedagog.

I přesto, že svou dráhu spisovatele začínal sbírkou veršů, nepociťoval poezii jako svůj osobní úděl, který ho má provázet napořád. Stále více měl zájem o lidovou slovesnost. Kubínova vědecká činnost představuje třicet pět roků neúnavné práce v terénu i v pracovně. Svá folkloristická studia zaměřil na oblast rodného Podkrkonoší. Dalším prozkoumaným krajem bylo Kladsko, okolí Štrálu a v neposlední řadě se Kubín věnoval oblastem novým, ještě nezmapovaným. Takovým územím bylo Hlučínsko. Kubínovo odborné studium lidové kultury není nijak harmonicky nebo stejnoměrně rozloženo, zcela zjevně z něho vystupuje zejména zájem o lidovou povídku, píseň a nářečí čili zájem folkloristický a dialektologický.

Výsledkem jeho dlouhodobé práce v terénu je řada folkloristických edic, v nichž se snažil o zachycení svérázné lidové básnivosti. Stěžejní význam mají zejména *Kladské povídky* (1908) a *Lidové povídky z českého Podkrkonoší* (1922). „Chtěl ukázat nejen jazykovou

---

⁷KUBÍN, Josef Štefan. *Kudrnaté povídky*. Editor Jiří HOLÝ, ilustroval Jan ČERNÝ. Praha: Československý spisovatel, 1988, s. 7.

⁸HORÁK, Jiří. *Josef Štefan Kubín: Vzpomínka jubilejní*. Národopisný věstník československý, 1949/50(31), s. 272–279.

⁹VŠETIČKA, František. *Josef Štefan Kubín*. Praha: Československý spisovatel, 1980, s. 9.

podobu a estetickou hodnotu lidové slovesnosti, ale také její sociální potenciálnost, její společenské možnosti a funkce.“¹⁰

Lidové povídky z českého Podkrkonoší (1922) se setkaly s kritikou. Došlo k rozepři „dvou velkých znalců pohádek“, jak bývá konflikt Kubín–Tille nad *Lidovými povídkami z českého Podkrkonoší* jmenován. Spor s Václavem Tillem proběhl na stránkách časopisu *Slavie*. Václav Tille se vyjádřil značně negativně, popírá tvůrčí podíl lidu a Kubínovy zápisy vykládá jako přejaté z literatury. Kritizoval příliš obšírně založený úkol, který však nenaplnil ambici podat komplexní obraz lidového podání v celém kraji a zůstal závislý na několika kulturních střediscích. Tille uzavírá svou recenzi doporučením pro Kubína, jenž si měl pro práci vybrat jeden námět, třeba historické pověsti daného kraje, a těch se pevně držet. Kubín několikrát V. Tilla vyzval, aby zajeli k nejbližším Kubínovým vypravěčům. Chtěl přímo na místě vyvrátit mylnost jeho tvrzení. Tille na výzvy neodpověděl. Pakliže Tille Kubína chválil, bylo to za píli, dobrou vůli, nezištnou a pečlivou práci.

U Kubínova díla je nutno zvlášť hodnotit jeho věrnost zápisu – věrnost v obsahu i ve formě. „*J. Š. Kubín jako první ze sběratelů lidová vyprávění neupravuje, nýbrž nechává je v té podobě, jakou jim dali jejich vypravěči.*“¹¹ Jaromír Jech se ve své studii zabývá významem Kubína pro folkloristiku. Za značný přínos označuje Kubínův smysl pro práci s jazykem a pro zachování nářečních jevů.

U původních formulací, které si Kubín zapisoval, se snažil co nejvíce zachovat hodnověrnost, současně tak dával prostor samotným vypravěčům, o nichž si zaznamenával jejich povahu a jejich styl života. Na pohádkáře, od kterých Kubín odposlouchával každé slovo, naráží ve své studii František Všeticka. Dozvídáme se tak, že každá povídka byla obohacena o charakteristiku vypravěče. „*Odborný ráz kladských a podkrkonošských próz se projevuje i v charakteristikách jednotlivých vypravěčů, jež jsou k povídkám připojeny. Kubín dovedl své pohádkáře charakterizovat po stránce povahové, kulturní a sociální, z jeho zpráv dnes víme, že mezi vypravěči byli nejen rolníci, venkovští řemeslníci a živnostníci, ale i dělníci.*“¹²

Prozaický folklór Čechů Štrálských pojal v knize *České emigrantské osady v Pruském Slezsku* (1931), avšak zde je práce útlejší. Sbírkou obsahuje pouze třináct vyprávění.

---

¹⁰CHALOUPKA, Otakar. *Vypravěč Josef Štefan Kubín*. Hradec Králové: Východočeské nakladatelství, 1966, s. 29.

¹¹JECH, Jaromír. *Význam Josefa Štefana Kubína pro folkloristiku*. Československá etnografie. 1954, s. 395–405.

¹²VŠETICKÁ, František. *Josef Štefan Kubín*. Praha: Československý spisovatel, 1980, s. 14.

Texty *Lidových povídek z Podkrkonoší* (1941) obsahují tradiční pohádkové látky, které jsou blízké dětem. Objevují se tady typické pohádkové postavy – princezny, vodníci nebo také Černá paní. Pohádky Josefa Štefana Kubína mají zdaleka jiný ráz ve srovnání s pohádkami Boženy Němcové nebo Karla Jaromíra Erbena. Chaloupka uctívá Kubínovu snahu a preciznost jeho práce, která je založena na pedantnosti a oddanosti lidu a literatuře. „U Kubína jsme svědky něčeho, co nemá definitivu, co se rodí a mění neustále, co je živé ve svém okamžiku, vcházíme nikoliv do pracovny umělce, který dává nahlédnout až na výsledek svého úsilí, ale do pracovny umělce jiné ražby, jiné tvůrčí metody, který tvoří před diváky. Pracovna tohoto umělce je světnice přeplněná posluchači.“¹³

U Kubína je zajímavé, jak jeho dílo vzniká, jak se vyvíjí. Jeho tvorba je založena na neustálém objevování námětu, inspirace. Jde o autora, jehož prostor je naplněn lidmi, jejich vyprávěním, jež jsou mu podnětem k práci. Kubín pracoval oddaně a vždy. Literatura byla pro něj náplní každého dne, pracoval ve volných chvílích a hlavně ve společnosti lidí. V tom je ona neopakovatelnost a jedinečnost Kubínovy tvorby.

K dalším Kubínovým knížkám pro děti, které měly zpřístupnit čtenáři čarovný svět lidové pohádky, její básnivost a fantazii a které měly často zastupovat školu a podílet se na etické výchově dítěte, patří knížky *Hostem u pohádky* (1923), *V moci kouzla* (1923), *Dárek od pohádky* (1924), *Čarovné kvítí* (1925), *Nová kytky pohádek* (1928), *Pohádek jako kvítí* (1929) a *Pohádky mládí* (1930).

Roku 1925 vychází Kubínovi soubor *Kladské písničky*, který opět potvrzuje jeho svázanost s folklórem a prostým lidem. Písničky jsou přízračné svou nezbedností, hravostí a nevázaností. „Neuniká mu žádná sféra folklóru, zahrnuje do něho také lidovou mluvu. Ba, zkoumání dialektu se mu stává východiskem a značnou měrou i cílem, neboť folklór v užším slova smyslu ho zajímal především jako ‚nosič nářečí‘, jako podklad pro jeho dialektologická studia.“¹⁴

„Dvacátá léta znamenají pro J. Š. Kubína návrat k vlastní umělecké tvorbě, protože – a to je zcela pochopitelné – jeho pohádková tvorba, jakkoli byla již stylizací velkého materiálu, nashromážděného při předchozí horečné sběratelské národopisné činnosti, byla tvorbou úzce a organicky navazující na toto období. Kubín znal lépe než kdo jiný sílu a kouzlo

---

¹³CHALOUPKA, Otakar. *Vypravěč Josef Štefan Kubín*. Hradec Králové: Východočeské nakladatelství, 1966, s. 43.

¹⁴JECH, Jaromír. *O bohatýru, který nestárne*. Literární noviny. 1964(40), s. 6–7.

české pohádky, bohatost její fantazie, třpyt jejích výrazů a slov, bujnou svěžest jejího humoru i její odvážnou lidovou moudrost.“¹⁵ V tvorbě pro děti, tak jako v ostatním díle, pracuje s lidovým textem a zasahuje do něho minimálně drobnými jazykovými úpravami. Nejzřejmějším charakteristickým znakem Kubínových pohádek je lidovost, která je příznačná v konceptu celého díla. Jeho vlastní pohádková tvorba nevyrostala totiž z nějakých vnějších popudů a příležitostných důvodů, vyrůstala z Kubínova zájmu o lidovou slovesnost, o umění a tradici vypravěčů. „*Od nich slyšel mnoho anekdot, často velmi pepných, které dětem nebyly určeny. Ale slyšel od nich také mnoho, a snad ještě více, pohádek a povídání, jež s dětským posluchačem počítaly nebo hovořily přímo k němu.*“¹⁶

V rámci zájmu o ústní lidovou slovesnost Kubín zpracovával i pověst. Soubor pověstí, které poukazují na náboženství a zvyky lidstva, vyšel pod názvem *České byliny*.

Pohádky Josefa Štefana Kubína mají často rysy povídky. Jedná se o povídky, které přijímají legraci. Zobrazuje v nich známé reálie a jsou vyprávěny vysoce sugestivně.

Až ve svých posledních pohádkových knížkách se Kubín odklonil od folklórní předlohy – *V ráji mladosti* a *Co se Vítkovi zdálo*. Oba tyto svazky jsou nezávislé na lidovém slovesném podkladu.

V roce 1937 ukončil Kubín svá národopisná studia. Povídkový a novelový cyklus, zahrnující pět svazků s názvem *Jivínské rapsódie*, otevírá jeho další kapitolu v tvorbě, je určen pro dospělé a vypráví osudy prostých lidí. „*Defilují v nich svérázné postavy jeho dětství, zpodobňuje se v nich tehdejší život lidu, jeho radosti i svízele, ty však z barev tragických převádí většinou do odstínů jasnějších až úsměvných.*“¹⁷ Vyprávění je často dramatické, přesto však podané se svérázným humorem a vtipem. Kniha *Hrozná chvíle* (1941) vyšla z popudu V. Vančury. Po ní následovaly *Blesky nad hlavou* (1942), *Srdce v bouři* (1944), *Stíny jdou za námi* (1946), *Divoké přeháňky* (1948). Zvláštností knih je doba, kdy byly psány. Kubín začal pracovat na těchto povídkách v pokročilém věku. První kniha vyšla, když bylo autorovi sedmdesát sedm let. Těžil zde z vlastních bohatých zkušeností a ze znalostí povahy prostého člověka. Místem děje Kubínova pětidílného cyklu je jeho rodný Jičín, přejmenovaný básníkem na Jivín. Doba jičínských rapsodií je pak dobou Kubínova

---

¹⁵KUBÍN, Josef Štefan a Ladislav DUCHÁČEK. *Bud'te blaženi: kytka jivínských rapsodií*. Editor Ladislav DUCHÁČEK. Praha: Mladá fronta, 1980, s. 329.

¹⁶KUBÍN, Josef Štefan a Otakar CHALOUPKA. *Na vaši radost*. Editor Jaromír JECH. Hradec Králové: Kruh, 1985, s. 13.

¹⁷JECH, Jaromír. *O bohatýru, který nestárne*. Literární noviny. 1964(40), 6–7.

mládí. Příběhy jsou prosté a nesložitě. „*Kubínovy rapsódie se vyznačují vpádem lidového dialektu, písně a humoru.*“¹⁸

Na lidskost *Jivínských rapsódií* poukazuje Jiří Holý v medailonku o autorovi v knize *Kudrnaté povídky*. Odhaluje Kubínovu snahu vykreslit život prostého člověka se všemi detaily. „*Svět jičínských rapsódií je velmi skutečný. Zobrazuje Jičínsko v těch dobách, kdy si venkov zachovával starožitný ráz a cosi z oné prastaré jednoty lidí žijících v sounáležitosti se zemí a s pevným řádem přírodního dění.*“¹⁹

Jazyk Kubínových děl je neobyčejně svérázný, zvláště skloubením spisovného jazyka a lidové mluvy. Oba tyto jazykové útvary se prolínají a prostupují nejen v promluvách postav, ale i v autorské řeči. Jeho dílo je bohaté na dialektismy. Mezi nářeční slova, která se v povídkách objevují, patří výrazy jako *ústecká* (voda), *krot* (krotké zvíře), *lajsko* (hejno), *podlud* (podvod) nebo *viřtlák* (uzenkář). Kubín nejenom, že má oblibu v nářečí, ale také jazyk svých děl obohacuje o neologismy. Vytváří nová slova, nezvyklé vazby, rázovitá rčení a přísloví. Tvořil novotvary s příponou *-na*, jichž je v jeho textech nemalý počet: *pečna* (místo pekárna), *mléčna* (místo mlékárna). Kubín se nebojí zpestřit své texty ani celou řadou neotřelých slov, hrubšími výrazy nebo nadávkami. „*Tvůrce těchto trefných nadávek nečiní podstatného rozdílu v jejich užívání, takže je nacházíme nejen v jivínských rapsódiích a v knihách jičínského okruhu, ale i v pohádkových knížkách pro děti.*“²⁰

Kubín byl vynalézavý i v oblasti synonym. Jeho synonymika je bohatá a široká. Vedle synonymních prvků zcela běžných v ní najdeme slova nová nebo převzatá z nářečí. Pro „oči“ má např. výrazy *brůle*, *hledátka*, *hledělky*, *hledy*, *kuky*, *okule* nebo *vejdukky*.

Kubínův styl je mnohotvárný a rozmanitý zároveň. Zahrnuje v sobě epickou invenci, lyrickou měkkost, starosvětský půvab i moderní obrazivost. V pohádkách se nechává inspirovat příslovími. Jejich látku obměňoval a vytvářel vlastní přísloví s lidovou tematikou. Kubínova přísloví komentují vztahy mezi lidmi. Vůdčí myšlenkou jeho přísloví je potřeba ženské práce a existence. Vstupní partie Kubínových próz mívají originální ráz. Autorovy prózy, zejména pohádky, bývají uvozovány netradičně. Na začátku pohádky se můžeme setkat s příslovími, rčeními nebo jinými průpovídkami. O pohádkových závěrech platí totéž.

---

¹⁸KUNC, Jaroslav. *Slovník českých spisovatelů beletristů 1945–1956*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, s. 222.

¹⁹KUBÍN, Josef Štefan. *Kudrnaté povídky*. Editor Jiří HOLÝ, ilustroval Jan ČERNÝ. Praha: Československý spisovatel, 1988, s. 9.

²⁰VŠETIČKA, František. *Jazyk a styl J. Š. Kubína*. Naše řeč. 1966, s. 10–20.

Chaloupka u Kubína obdivuje jeho úsilí, jeho cílevědomost a neustálou potřebu vyzdobovat své texty. U Kubína shledává neuvěřitelnou chuť ponořit se do práce, shromažďovat materiál a množit jej. „*Kubínovo slovesné dílo před námi vystává jako mnohostranné usilování, mající svou imanentní vývojovou linii a gradaci, ale zároveň usilování syntetizující, sjednocující se logikou tohoto tvůrčího vývoje v kompaktní stavbu.*“²¹ Kubín výrazně pracoval na tom, aby jeho dílo mělo systém, aby propojovalo jeho postupný literární vývoj. Sjednocujícím prvkem jeho tvorby a uvažování vůbec je snaha dosáhnout co největší přirozenosti a co nejvíce přiblížit člověka jeho doby. Nad svým dílem přemýšlel a začleňoval do něj jednotlivé detaily, které odposlouchával od vypravěčů. Dílo komponoval jako souhrn veškerých jeho zkušeností přikreslených lidovými předlohami.

Jungmann se vyjadřuje ke Kubínovi, k jeho stylu psaní a stylu, jímž žil, v doslovu ke knize *Strakatý máslo*. Zdůrazňuje onu propojenost mezi skutečností, která se odehrává v povídkách, a mezi životem autora. Z povídek cítíme, co pro Kubína znamenal lid a co v něm vzbuzoval rodný kraj. Jungmann interpretuje Kubínův styl těmito slovy: „*J. Š. Kubín splynul s lidovým světem, jaký zastihl na přelomu 19. a 20. století ve svém rodném kraji, v Podkrkonoší. Splynul s ním tak naprosto a organicky, že se ve svém literárním díle jako vypravěč nestylizuje, ale že dává jen přirozený výraz svému lidovému cítění a myšlení. Nedokáže psát články nebo dopisy jiným jazykem a stylem, než jakým píše své rapsodie či poudačky, nedokáže jinak hovořit a jednat. Jeho život a dílo jsou spjaty jednotou stylu.*“²²

Kubín je dovršitelem tradice lidového vypravěčství. Je autorem, který dokáže být spontánní a nevyumělkovaný. V jeho knihách hlaholí vroucný hlas vypravěče nadšeného krásou české řeči. „*S užíváním lidové mluvy velmi těsně souvisí i způsob, jakým jsou pohádkové látky a jičínské historie traktovány.*“²³ Kubín totiž nejen jazykově, ale i způsobem podání jako by se stylizoval do podkrkonošského vypravěče. Zachovává tón a temperament lidových vypravěčů a využívá jich s neobyčejným citem a se smyslem pro nejrozmanitější detaily při vlastních uměleckých záměrech.

---

²¹CHALOUPEK, Otakar. *Vypravěč Josef Štefan Kubín*. Hradec Králové: Východočeské nakladatelství, 1966, s. 10.

²²KUBÍN, Josef Štefan. *Strakatý máslo*. Editor Věra KARFÍKOVÁ, ilustroval Zdenek SEYDL. Praha: Československý spisovatel, 1964, s. 176.

²³VŠETIČKA, František. *Jazyk a styl J. Š. Kubína*. Naše řeč. (49) 1966(1), s. 10–20.

4. Rysy pohádkového Honzy u postav Josefa Štefana Kubína

Kubín tvořil již od mládí, působili na něj rodiče a prostředí, ve kterém vyrůstal. Narodil se na jičínském předměstí v rodině kováře, jeho matka pocházela ze zemědělské rodiny v Bělohradu. „*Oba jeho rodiče pocházeli přímo z prostředí, které ještě dýchalo autentickým životem venkovského člověka, jehož vztah ke skutečnosti, k přírodě, k práci i k ostatním lidem neztratily soulad, smysl pro pevný řád věcí, mravních norem a citových vazeb.*“²⁴ Je zjevné, že Kubín byl již od útlého věku provázen venkovem a lidmi, kteří žili v souladu s tradicí a přírodou. Kubínovi rodiče znali lidová moudra svého kraje a snažili se u syna vzbuzovat vztah k rodnému jazyku a kultuře. Matka u syna Josefa vypěstovala citlivost a pochopení pro člověka.

Otec, Jan Kubín, měl hospodářství a obchodoval s ovocem. Byl veselé povahy a často ve svém krámě besedoval s přáteli a vyprávěl jim příběhy a povídačky. Právě od otce slyšel Kubín první vyprávěnky, které v něm probudily vášeň pro lidovou modrost a jazyk. Dalším podnětem pro jeho zájem o lidovou slovesnost byla lidová píseň, kterou slyšel od kamarádky Emči Bartošové. Kubín v rozhovoru uvedeném v časopise Český lid promlouvá o dojmech, které u něj tato píseň vyvolala. „*Bylo mi asi osm let, dyž sem poprvé slyšel lidovou písničku. Zpívalo ji děvče ze sousedství stejného věku, Emča Bartošová. Poslouchám, poslouchám udiven, a jako že mě to chytne do tenat. To byla jiná řeč než slyšeti všedně, nový svět představ, plný nevyschlého kouzla. Písnička mi vzrušila všecken cit, zbudila ve mně neznámé dojmy. To děvče znalo eště asi pět – šest jiných, všecky sem si na místě zapsal, a to byl můj první zpěvníček.*“²⁵ Z promluvy je patrné jeho zapálení pro lidovou píseň. Jeho první setkání s písní bylo zlomem, který předurčil jeho další konání, jež se ubíralo v těsné blízkosti s písňovými texty, básničkami a lidovými povídkami.

Chaloupka ve své studii *Vypravěč Josef Štefan Kubín* shrnuje veškeré faktory, které Kubína v tvorbě ovlivnily. „*Matčina úsloví, otcův humor a vyprávěné povídky a příběhy vesničanů, zastavujících se v Nyplovně, píseň Emči Bartošové, všechny tyto podněty se v Kubínově dětství řetězily do jednoho celku.*“²⁶ Poukazuje tak na fakt, že Kubín měl již od mládí možnost vnímat krásu nářečí, poznával hrdiny vyprávěnek a zaznamenával si do paměti jejich životní příběhy. Tito hrdinové a jejich osudy se promítly v nejedné jeho povídce.

---

²⁴ CHALOUPKA, Otakar. *Vypravěč Josef Štefan Kubín*. Hradec Králové: Východočeské nakladatelství, 1966, 127 s.

²⁵ KUBÍN, J. Š. *Můj folklór*, Český lid 41, 1954, s. 195.

²⁶ CHALOUPKA, Otakar. *Vypravěč Josef Štefan Kubín*. Hradec Králové: Východočeské nakladatelství, 1966, 127 s.

Vyprávěnkami, které v Kubínovi probudily zájem o lidovou slovesnost, se zabýval také významný český literární kritik Milan Jungmann. Ve svém doslovu ke knize *Strakatý máslo*, přibližuje Kubínův systematický sběr lidových vyprávění, z nichž některé Kubín převyprávěl a jiné mu byly pouze inspirací k psaní vlastních povídek a pohádek. „*Po léta naslouchal J. Š. Kubín lidovým baječům a zapisoval věrně jejich poudačky, po léta je zpovídal. Až přišel čas a on začal zpovídat sám sebe.*“²⁷ Kubín při sbírání témat splýval s lidem, miloval jejich prostotu a ducha, zvyky a každodenní činnosti. Z povídek zeje nejenom zájem o ústní lidovou slovesnost, dá se říci, že bytostně tíhnul k lidovému světu, k celé jeho kultuře. „*Nedělal z lidu ani mýtus ani ideál. Přijímal ho v každém projevu, protože za každým tímto projevem cítil život, život, který nevoni, ale čpí potem. Nešel za krásou, ale za pravdou. Lépe řečeno v pravdě nacházel krásu.*“²⁸ Jungmann analyzuje tvorbu Kubína s důrazem na vztah, který si Kubín vytvořil k lidu. Chápe Kubínovo dílo jako záznamy o životě prostých lidí, přičemž v popředí stojí jazyk, jakožto důkaz národního dědictví.

Kubín v pohádkách vycházel zpravidla přímo z vyprávění lidu. Celá jeho tvorba se vyvíjela na základech položených již dávno při sběratelské činnosti. Autor pozvolna překračuje hranici mezi folklórním sběratelstvím a autorskou tvorbou. Chaloupka ve své studii, která přibližuje Kubínovo pohádkové dílo, předkládá několik důvodů, které objasňují důležitost četby pohádek u dětí. Pohádku charakterizuje jako text, který je výsledkem snahy zpřístupnit dětskému čtenáři zážitek a potěšení z příhod hlavního hrdiny. Pohádka má také suplovat výchovu, neboť mladý čtenář získává ponaučení z chyb hlavních hrdinů. „*V době, kdy lidová slovesnost byla opravdu živá, zastupovala pohádka pro děti v mnohém i školu a podílela se také na noetické a etické výchově v dnešním slova smyslu. Z ní čerpalo dítě své představy o dobrém a zlém, o ušlechtilém a proradném, o přátelství a zradě, o lásce a nenávisti.*“²⁹ Kubín se snažil tvořit díla přímo určená dětem. Obecně můžeme tvrdit, že se autor motivy, které objevoval při obchůzkách, neřídil vždycky, což nám napovídá, že některé jeho pohádky jsou autorské. Důvodem, proč se Kubín soustředil na tvorbu pohádek, byla mimo jiné potřeba poutavých příběhů pro vlastní děti.

Styl Kubínových pohádek se blíží tradiční lidové pohádce, ovšem Kubín do pohádky vkládá něco navíc. Vkládá cosi specifického, něco co v tvorbě jiných pohádkářů nenajdeme.

---

²⁷ KUBÍN, Josef Štefan. *Strakatý máslo*. Editor Věra KARFÍKOVÁ, ilustroval Zdenek SEYDL. Praha: Československý spisovatel, 1964, s. 175.

²⁸ KUBÍN, Josef Štefan. *Strakatý máslo*. Editor Věra KARFÍKOVÁ, ilustroval Zdenek SEYDL. Praha: Československý spisovatel, 1964, s. 176

²⁹ CHALOUPKA, Otakar. *Vypravěč Josef Štefan Kubín*. Hradec Králové: Východočeské nakladatelství, 1966, s. 51.

Příkladem jisté výjimečnosti jeho pohádek může být způsob, jímž autor pohádku čtenáři předkládá. Autor klade důraz na autenticitu prostředí daného příběhu. Pohádka vyznívá jako vyprávěnka, kterou děti poslouchají z úst rodičů. Důraz, který autor klade na zachování stylu vyprávění, můžeme demonstrovat na úvodu pohádky *Všehochlup*. „*Abych to řekl zkrátka, byl jednou jeden pán, už nevím ani, jak se jmenoval.*“³⁰ Podobně je tomu i u pohádky *Princezna Slunce*. Pohádka začíná slovy: „*Poslyšte, přátelé milí, co vám povím o princezně Slunce!*“³¹ Pro Kubína je zásadní propojenost mluvené řeči s psaným textem. Autor se snaží mezi čtenářem a vypravěčem vytvářet co nejbližší kontakt, čtenář se tak nachází uprostřed příběhu.

Abychom více přiblížili tematiku pohádek, je nutné zmínit, že i přestože se v jeho pohádkách objevují klasické pohádkové postavy čerta, princezny nebo draka, hlavním protagonistou je prostý lid. Přesněji řečeno mládenec nebo děvečka z venkovského prostředí. Tato charakteristika platí všeobecně ve většině jeho pohádek, nicméně autor se nikdy neopakuje. Příkladem pohádky, kde hlavní úlohu hraje obyčejný vesnický lid, je pohádka *Tři rady*. „*Byl jednou chudý řezník, říkali mu Kuba. Doma bylo těžko co pozískat, i vybral se do městečka, kde se právě odbyval trh. Kuba měl v holínce svůj řeznický nůž, jiného nic, ale proto si zpíval a hvízdal vesele.*“³² S prostým lidem se seznamujeme i v pohádce *Na čertově vinohradě*, v níž Kubín přibližuje život chalupnické rodiny, jejich tradice a práci na poli. V úvodu autor popisuje hospodářství rodiny a jejich způsoby života. „*Tak byl jeden táta s mámou a měli tři dcery, holky jako měsíček. Všecko na nich jen kvetlo. Jedna se jmenovala Mařenka, jedna Kačenka a ta třetí byla Aninka. Měli tam doškový baráček, kousek polí u toho, a tak společně hospodařili.*“³³

V jiných pohádkách prostý lid reprezentuje chlapec jménem Honza. S postavou českého Honzy se setkáváme v množství lidových i autorských pohádek. Český Honza je mladý muž, který zpočátku nevyniká žádnými vlastnostmi ani činy. Působí klidně, moc nemluví, do ničeho se nehrne, až si skoro o něm lidé myslí, že je přihlouplý. Někdy se mu proto říká hloupý Honza. U Honzy je zásadní jeho přirozenost. Nepředstírá, nevytahuje se a nechce vzbudit velkolepý dojem. Pokud to není zapotřebí, je zpravidla neaktivní.

---

³⁰ KUBÍN, Josef Štefan. *Kniha pohádek*. 2. vyd. Editor Jan VRÁNA, ilustroval Josef LADA. Praha: Albatros, 1972, s. 14.

³¹ KUBÍN, Josef Štefan. *Kniha pohádek*. 2. vyd. Editor Jan VRÁNA, ilustroval Josef LADA. Praha: Albatros, 1972, s. 150.

³² KUBÍN, Josef Štefan. *Kniha pohádek*. 2. vyd. Editor Jan VRÁNA, ilustroval Josef LADA. Praha: Albatros, 1972, s. 51.

³³ KUBÍN, J. Š. *Pohádek jako kvítí*. 2. vyd. Editor Josef Štefan KUBÍN, ilustroval Antonín STRNADEL. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1956, s. 102.

Pro pochopení některých typických projevů chování Honzy v pohádce nám posloužil výklad samotného jména Jan a veškeré nomenklatorické souvislosti, které k vzniku a původu tohoto jména náleží. Vlastnosti pohádkového Honzy vycházejí z původního výkladu hebrejského slova „*Jóchánán*“. První část je zkrácený tvar božího jména Jahve, Jehova. Druhá část Chánán znamená smilovat se, sklonit se. V hebrejštině existuje i samostatné jméno Chánán, jímž rozumíme smilování se Boha, který daroval rodině dítě, zřejmě dlouho žádané a toužené. Ono smilování boží přivlastňuje Janovi ochranu nad jeho činy. Autor knihy *Osudy podle jména* Robert Altman spojuje toto jméno přímo s Hospodinem. Jóchánána označuje jako milostivý dar boží.

Pohádkový Honza nese ony zmiňované rysy. Matčino rozmazlování a opečovávání vychází z faktu, že Honza je syn, na kterého dlouho čekala a modlila se za něj. Z Altmanova výkladu hebrejského jména Chánán „*Bůh se smiloval, Bůh se k nám sklonil*“³⁴ vyplývá, že ačkoliv se Honza vydává na pospas nástrah, které na něj čekají na výpravě, vždy vítězí.

Dvorský ve své knize *Hrdinové z pohádek* líčí Honzu jako postavu, „*kteřá se ničím nechvástá, myslí si svoje a pak až přijde chvíle, ukáže, že je chytřejší než všichni kolem.*“³⁵ Dvorský u Honzy vyzdvihuje jeho skrytou sílu a snahu, která se ukáže později. Honza se tedy podle Dvorského dostane k úspěchu vlastním přičiněním.

Opačný názor na Honzu najdeme u Karla Čapka, který se domnívá, že Honza štěstí získá nevědomky, bez sebemenší snahy. Čapek popisuje Honzu jako obyčejného, prostého a dobrosrdečného nádivu, který je pro smích všem a nehodí se k ničemu, jemuž „*vyšší spravedlnost a lahodná demokratičnost pohádek nadělí korunu královskou a veškeré dary života.*“³⁶

Čapek se vyjadřuje jasně k úspěchu, kterého Honza v závěru pohádky dosáhne. „*Úspěchu je možno dobývat silnými činy, je možno jej vytaškařit vlastní chytrostí, ale což i my nečekáme, že nám snad štěstí spadne do klína jako milost, že k němu přijdeme jako slepi k houslím, že to právě štěstí není zásluha, nýbrž úsměvný a tajemný štědrý dar?*“³⁷ Pozastavuje se nad pravým štěstím, kteréhož můžeme dosáhnout různými způsoby.

---

³⁴ALTMANN, Robert. *Osudy podle jména*. Praha: Levné knihy, 2007. s. 402

³⁵DVORSKÝ, Ladislav. *Hrdinové z pohádek*. Ilustroval Jolanta LYSKOVÁ. Liberec: Severočeské nakladatelství, 1969, s. 48.

³⁶ČAPEK, Karel. *Marsyas čili Na okraj literatury (1919–1931)*. 4. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1971, s. 172.

³⁷ČAPEK, Karel. *Marsyas čili Na okraj literatury (1919–1931)*. 4. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1971, s. 172.

Porovnává štěstí, ke kterému člověk přijde vlastním úsilím, a štěstí, kterého dosáhneme, aniž bychom se jakkoliv snažili. U Honzy je to sporné. V některých pohádkách se zdá, že si princeznu vybojuje vlastní silou, nicméně najdeme i takové pohádky, kde si hloupý Honza přijde ke štěstí náhodou. Například v pohádce *Jak Honza ke štěstí přišel* se Honza nemusí snažit dosáhnout svého cíle, princezna a koruna mu spadnou do klína samy. Podobný motiv, kdy se Honza bez velkého úsilí dostane k princezně, je zřejmý v pohádce Josefa Lady *O líném Honzovi*. V této pohádce je drak přiveden až k peci, aby jej mohl Honza zabít. Za princeznou se vydává až tehdy, kdy je donucen matkou. Štěstí tak dosahuje až ve chvíli, kdy ho ostatní popoženou, sám není schopen ničeho.

Základním typem postavy Honzy v pohádkách je **český Honza**, který pochází z prosté rodiny, žije povětšinou v malé chaloupce na vesnici pouze s matkou. Zpočátku u Honzy převažuje láska a silné citové pouto k matce. Jakmile ale dovrší plnoletosti, vydává se na cestu za poznáním. Jeho cílem je získat bohatství, uznání a lásku. V boji o princeznu prokazuje svoji kuráž a odvahu. Honza je zosobněn jako strůjce vítězství dobra nad zlem, je symbolem lidové moudrosti. **Český Honza** se nesnaží na sebe upoutat pozornost, za dobré skutky nežádá odměnu, naopak vždy je schopen se pomocníkům odměnit a vyjádřit svůj vděk. Honzu těší, pokud může domů přinést z cesty peníze, aby si rodina přilepšila a postavila pěkný dům, ale nikdy není hrabivý. Chápe, že peníze mají jen tehdy cenu, získáme-li je poctivě a dovedeme-li jimi někomu pomoci. **Český Honza** se ničeho nebojí, protože má čisté svědomí. Ačkoli na cestě potkává čarodějnice, obry, hastrmany a loupežníky, nebojí se jejich kouzel a vždy na ně vyzraje. Řídí se vždy svým srdcem a prostým rozumem. U **českého Honzy** je patrná také láska k člověku a uctivost ke starým lidem. Honza naslouchá radám zkušených lidí a učí se od nich hluboké pravdě.

U Josefa Štefana Kubína vystupuje postava Honzy v pohádce *Honza pasák vepřů*. Zde se setkáváme s Honzou, který zpodobňuje typ **českého Honzy**, u kterého převažuje odvaha a odhodlání. Štěstí dosáhne vlastní pílí. Jde o typ Honzy, který pochází z vesnice a vydává se na cestu. Při vysvobození princezny překonává překážky a uplatňuje tak svou sílu, cílevědomost a dobré srdce. Kubín v pohádce Honzu popisuje jako odhodlaného a statečného jedince, který se překážek nebojí, snaží se jim čelit. Zjevné je to například v pasáži, kdy se dozvídá o zlém drakovi. „*Devítihlavý drak ji tam hlídá, ale to nic, ty ji musíš vysvobodit. To*

bylo něco pro Honzu! Byl hned při tom.“³⁸ Draka zabíjí pomocí meče. Tuto zbraň získal od obra, se kterým se setkává na svém putování.

Honza, pasák vepřů, potkává stařenku a dává na její radu. Ukazuje tak svou poctivost a úctu k člověku. „*Pěkně pase, když ho tam najednou potká stará stařenka a povídá: ‚Ale Honzo, Honzíčku, ty se mi líbíš, že jsi tak na ta hovádka hodný. Tu máš, vezmi si tuhle ode mne hůl, může ti být k dobrému. Jen s ní na někoho ukážeš a svalí se k zemi, ani se ti nehne.‘* Honza si hůl vzal a pěkně se té stařence poděkoval.“³⁹ Kubín do pohádky vkládá typickou postavu stařenky, která Honzovi pomáhá. Honza stařence děkuje, projevuje tak svou laskavost příznačnou pro **českého Honzu**.

Podobně jako Kubín pracuje s **českým Honzou** Jiří Horák v pohádce *Janko a tři kobyly*. Zde jde o příběh, kdy se Honza po smrti své matky vypraví hledat službu. Jako překážka se zde objevuje čarodějnice, která Honzovi nabízí podplamenici, aby se Honzy zbavila. Záchranou je pro něj dědeček, který mu objasní, jaký má čarodějnice úmysl. „*Bůh tě chraň, synáčku, z té podplamenice jíst, protože má v sobě divnou moc: je velmi sladká, ale kdo z ní okusí, tvrdě usne. Čarodějnice ti ji dala jen proto, abys usnul, a zatím by ti tři kobyly utekly, protože to jsou tři její dcery. Ty bys kobyly hledal, nenašel bys jich, a baba by tě hned zabila.*“⁴⁰ U Horáka sledujeme podobný záměr jako u Kubína. Honza je zde strůjcem svého štěstí, nicméně pomáhají mu vedlejší postavy. U Kubína to byl obr, který daroval Honzovi meč, aby přemohl draka. U Horáka je to dědeček, který Honzu uchrání před neštěstím.

Honzovu skromnost a ochotu pomoci člověku popisuje Jiří Horák v pohádce *Honzovy housličky*. Zde vystupuje **český Honza**, který aniž by žádal odměnu, poskytuje pomoc potulným žebrákům. „*Jde kus cesty, přišel do lesa a potkal tam žebráka. Prosil o nějakou almužnu, a tak mu Honza jeden ten groš dal a povídá: ‚Však mi ještě dva zbudou.‘ Šel dále a zase potkal jiného žebráka. Také na něm prosil, kdyby mu mohl něco udělit, a Honza mu dal druhý groš. Neušel ani pár kroků, a tu jde třetí žebrák, toť se s nimi pytel roztrhl! A také na něm žebral. Honzík mu dal poslední groš, no, povídá si, bude-li nejhůře, mám ještě ten*

---

³⁸ KUBÍN, Josef Štefan. *Kniha pohádek*. 2. vyd. Editor Jan VRÁNA, ilustroval Josef LADA. Praha: Albatros, 1972, s. 125.

³⁹ KUBÍN, Josef Štefan. *Kniha pohádek*. 2. vyd. Editor Jan VRÁNA, ilustroval Josef LADA. Praha: Albatros, 1972, s. 124.

⁴⁰ HORÁK, Jiří. *Český Honza*. Praha: Albatros, 1996, s. 237–238.

chleba.⁴¹ V této pohádce pozorujeme vlastnosti **českého Honzy**, který je velmi štědrý a rád se rozdělí.

Se štědrostí pracuje i Kubín v pohádce *Kovář Jakotak*, kde Pán Ježíš obdaruje kováře kouzelnými věcmi za to, že u něj mohli společně se svatým Petrem přespát. Pán Ježíš zde uvažuje podobně jako **český Honza**, snaží se pomoci druhému člověku, aniž by myslel na svůj prospěch. „*A když ráno vstali z lože, Pán se ptal kováře, co by chtěl za úsluhu, ať si řekne. „Jako tak? Ale to nestojí za řeč. Pro kousek vyspání! Toť tu bývá všelijakých chasníčků, kdopak by o tom mluvil.‘ I jen ať si řekne! Aspoň něco na památku.*“⁴² Pán Ježíš zde působí podobným dojmem jako Honza v pohádce Jiřího Horáka *Honzovy housličky*. Obě postavy reprezentují **českého Honzu**, který je čestný, poctivý a uctívá k druhému člověku.

U **českého Honzy** je zřejmý zájem o princeznu a touha něco zažít. Hlavním rysem je jeho snaha dosáhnout štěstí a snaha ukázat jeho sílu a statečnost. Jinak je tomu u **líného honzy**. **Líný Honza** neuvažuje přiměřeně svému věku a nemá potřebu něco někomu dokazovat. Je zpravidla jediným synem v chudé rodině, nezastane žádnou práci, neustále se válí na peci. Tento hrdina dokládá již zmiňovanou teorii, která vnímá Honzu jako milostivý dar boží, jako syna vymodleného, kterého si rodiče dlouho přáli. Matka jej rozmazluje a až příliš o něj pečuje. Tento hrdina je ve srovnání s **českým Honzou** neprůbojný. Na cestu do světa je donucen matkou nebo zůstává doma. **Český Honza** si štěstí a princeznu vybojuje vlastní silou a odvahou, naopak **líný Honza** ke všemu přichází nevědomky, bez vlastních zásluh.

Kubín propůjčil určité rysy **líného Honzy** hlavní postavě pohádky *V království dne a noci*. Honza se nebere k práci, ačkoliv už je dospělý. Matka musí zastat veškeré povinnosti. Kubín k Honzově lenosti přidal navíc obrovskou sílu, kterou nabírá z hromady koláčů a knedlíků. „*Honem kdejaká mísa, pekáč, měl je pořád dovrchu. A tak měl už sílu, že si s ní nevěděl rady. Jen tuhle kýchne pod stromem a hrušky se do jedné sypou, ani nemusel zaklepat. Nebo se doma zasměje – huhňu – a všechny talíře, hrnky v polici tancují, řinčí, máma to musí zavírat na zámek, sic by se s dobrým kouskem neshledala.*“⁴³ Síla, kterou Honza získává z jídla, se pojí s jeho prvotní leností. Honza v úvodu prokazuje svou

⁴¹ HORÁK, Jiří. *Český Honza*. Praha: Albatros, 1996, s. 231

⁴² KUBÍN, J. Š. *Pohádek jako kvítí*. 2. vyd. Editor Josef Štefan KUBÍN, ilustroval Antonín STRNADEL. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1956, s. 90.

⁴³ KUBÍN, J. Š. *Pohádek jako kvítí*. 2. vyd. Editor Josef Štefan KUBÍN, ilustroval Antonín STRNADEL. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1956, s. 5–6.

pohodlnost, rád leží na teplé peci, někdy si vskutku vede hloupě, ale má svůj rozum a jde-li do tuhého, vždy si umí poradit.

Podobně se nám jeví i postava Honzy v pohádce Josefa Lada *O líném Honzovi*. Lada v komparaci s Kubínem dává větší důraz na lenost, která je zde vygradována do takové podoby, aby postavu zesměšnila. „*Jednoho dne Honza ležel už moc dlouho na levé straně a tak rád by byl zas ležel trochu na straně pravé, ale maminka nebyla doma a také nikdo jiný nepřicházel, aby mu pomohl se obrátit. Honza už huboval na lidskou neochotu, když se tu pojednou rozlétly dveře a do světnice vběhla malá shrbená stařenka. Rozhlížela se rychle po světnici, jako by někoho hledala, až spatřila na peci Honzu. ‚Babičko, obraťte mě na druhou stranu!‘ zamumlal Honza.*“⁴⁴

Ladův Honza nedokáže slézt z pece, natož tak aby pracoval. Výrazný kontrast v Ladově pohádce ve srovnání s Kubínem je v proměně hlavního hrdiny. U Kubína se Honza na cestu vypraví, naopak u Lada se nic nezmění, až do úplného závěru. Kubín se s hlavní postavou vydává na zkušenou, Honza si zkusí i pracovat. Matka Honzu bez velkého nátlaku popožene k výpravě do světa. Snaha matky není ale nikterak zlomyslná nebo nepřejícná. Matka si je pouze vědoma síly svého syna, kterou by mohl ve světě využít. „*I povídá jednou Honzovi: ‚Přece jen synáčku, aby sis taky něco zasloužil. Nevyháním tě, bůh uchovej! Ale počítám, kousek do světa se podívat že by ti neuškodilo. Tak co myslíš hochu? Upekla bych ti pár buchet a mohl bys jít.‘ Honza jak uslyšel o buchtách, oči mu zahořely a div nevyskočil. ‚I to já, mámo, půjdu, a třeba od rány.‘*“⁴⁵

Lada lenost vybarvil do takové míry, že ji vnímáme jako protiklad vlastností typických pro hlavního protagonistu pohádek všeobecně. U hlavní postavy se zpravidla setkáváme s odhodlaností, statečností a zapáleností pro úspěch. Můžeme polemizovat nad tím, zda to byl autorův záměr poukázat i na takovou vlastnost člověka, kterému se nechce nic a nemá zájem o práci.

U Kubína není Honza líný do takové míry, abychom jej vnímali jako odstrašující případ. Honza prochází v pohádce určitou proměnou. Zpočátku není s to matce pomáhat, ale když zastává práci u babičky v nebi, ukazuje se u něj pracovitost a snaha pomoci druhému. „*Honza si pomalu zvykl, všechno mu dělalo radost. Ba, jaký div, i na hlad zapomínal. Zavoněl*

---

⁴⁴ LADA, Josef. *Nezbedné pohádky*. Ilustroval Josef LADA. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1958, s. 8.

⁴⁵ KUBÍN, J. Š. *Pohádek jako kvítí*. 2. vyd. Editor Josef Štefan KUBÍN, ilustroval Antonín STRNADEL. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1956, s. 6–7.

*mu tu nebeský chléb, který sytí, aniž musíme jíst.*⁴⁶ Kubín touto proměnou v pohádce vyzdvihuje vliv práce na člověka, předává tak ponaučení.

U Kubína se Honza změní, naučí se zastat práci a uvědomí si, jak se má chovat k lidem. Životní osud ho zavane ke staré babičce, u které se projeví i Honzovy kladné vlastnosti, mezi něž řadíme pracovitost, odhodlanost, vstřícnost a věrnost. Naopak Lada Honzu líčí jako postavu, která není s to přizpůsobit se a je neustále odkázaná na pomoc druhých. Lada v pohádce vykresluje postavu Honzy s důrazem na komiku, která vyplývá z jeho chování. „*Milijón brundibárů, Honzo, nedopaluj a polez! Máš to marné, draka zabít musíš! Vykrucuj se, jak chceš, draka zabít musíš, je to předpovězeno!*“⁴⁷ *vysmíval se pan král. „I to já vím, milostpane králi! Dyť já ho chci zabít! Ale proč mám kvůli tomu lézt s pece a táhnout, ke všem čertům, až do královského města? Ať mi přivedou toho draka sem do seknice, já ho klepnu a bude to vyřízený.“*⁴⁷

Výrazným rysem Honzy v pohádkách bývá jeho vychytralost a nápaditost. Tento typ Honzy bojuje svou mazaností nad zlem a vítězí svým důvtipem. Kubín s vlastnostmi **vychytraleho Honzy** pracuje v pohádce *Kovář Jakotak*. Pohádka nevypráví o Honzovi, ale o kováři, nicméně i u této postavy můžeme vysledovat mazanost a snahu prostým selským rozumem obelstít zákony. Kováři do cesty vstupují čerti. Kubín ukazuje čerty jako přihlouplá a trochu zlomyslná stvoření. Vyžrát na ně může jen chytrý a zkušený člověk. Kovář se upsal čertovi na třicet let. Aby se peklu vyhnul, vyžádal si od svatého Petra kouzelné dary, kterými čertům unikne.

Vychytralý Honza je důvtipný, jeho prohnanost, vychytralost a bystrý rozum mu pomáhají v řešení úkolů. Štěstí mu nepadá do klína bez zásluhy, Honza vychytralec se o něj svým důvtipem zaslouží. Tohoto Honzu vsadil do pohádky *Janko Peciválek* Jiří Horák, který oproti Kubínovi nesvěřuje postavě kouzelné předměty, ale nechává více pracovat jeho bystrost a mazanost. Janko, díky své nápaditosti uchrání zemi před válkou a sebe navíc před šibenicí. Janko i kovář Jakotak jsou bezesporu vychytralí a mazaní. Nicméně kovář využívá svůj rozum až ve chvíli, kdy má možnost vyžrát na nepřítele, provést podvod a smazat tak úpis, který jej svazuje a předurčuje mu budoucnost. Uvažuje jinak než Janko. Vše co dělá, je v jeho prospěch.

---

⁴⁶ KUBÍN, J. Š. *Pohádek jako kvítí*. 2. vyd. Editor Josef Štefan KUBÍN, ilustroval Antonín STRNADEL. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1956, s. 11.

⁴⁷ LADA, Josef. *Nezbedné pohádky*. Ilustroval Josef LADA. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1958, s. 63–64.

Kubín vychytralostí obdaroval i Kiliánka Drobínka, který vystupuje v pohádce *Horká jehla*. Hlavní hrdina pohádky, jak již symbolizuje jeho příjmení, má něčeho drobínek. V jeho rodině je nedostatek peněz. Celá pohádka vyznívá jako humorné vyprávění o Kiliánovi, který okrade čerta, a to se mu vymstí. Kilián je krejčím, ačkoliv by se měl snažit pracovat co nejvíce, aby uživil své děti, do práce se mu moc nechce. Jeho vychytralost mu přináší peníze, avšak toto potěšení netrvá dlouho.

Na základě příběhu kováře Jakotak a Kiliánka Drobínka můžeme vydedukovat, jak Kubín pracuje s vychytralostí příznačnou pro postavu Honzy. Tuto vlastnost pojímá jako snahu člověka dosáhnout něčeho nepravostí. Tato vlastnost nevede hrdinu k dobrému skutku. Hned v úvodu nás autor zasvěcuje do uvažování Kiliána, kterému se do práce nechce. „*A ten sebou víc jen na stolici šil, než aby taky něco kloudného ušil. K tomu stýskal si ale dost – lidičky to je práce! to je práce! svičko lojová! Inu toť víme, kdo nic nedělá má vždycky nejvíc práce.*“⁴⁸ Kilián k penězům přichází pomocí horké jehly svou pohotovostí a vychytralostí poté, co okrade čerta. „*Jen hmatl, a pojd', jehličko, pojd' ty k nám, už vám ji tiskne, jako nevím co. A ted' bim nebim, ced' neced', Kilián z boudy ven, a co měl páry, ten tam.*“⁴⁹

U Kiliána se spojují dvě typické charakteristiky **vychytralého Honzy**. Kubín se snažil Kiliána vsadit do role líného muže, který ale zároveň projevuje svůj kumšt, snahu dosáhnout cíle bez vlastní práce a vychytralé uvažování, které ho přivede ke štěstí. Kilián působí podobně jako **líný Honza** tím, jak si neustále stěžuje na práci, jak je neustále unavený, ale ve výsledku se dozvídáme, že jen posedává. Současně ale Kilián uvažuje nad tím, jak by si šití ulehčil, jak by mazaně na jehlu a nit vyzrál. Lenost a vychytralost tvoří paralelu s **líným Honzou**, který není s to se sám donutit k práci nebo k zabití draka. Cestu k princezně si snaží zjednodušit tak, aby nemusel sám vykonat nějakou práci.

S **vychytralým Honzou** přicházíme do styku i v pohádce Boženy Němcové *Půjčka na oplátku*. Zde se Honza svou důmyslností snaží pomstít za své bratry. Ačkoliv je zpočátku považován za hloupého a ničeho schopného, ukáže se, že selským rozumem lze přijít ke štěstí. Němcová klade důraz na vztah mezi bratry a na rozum prostého člověka. Můžeme si všimnout rozdílu v uvažování postav Boženy Němcové ve srovnání s postavami Kubína. Kubínovi protagonisté se snaží svou vychytralost využít nezákonným způsobem, naopak Honza

---

⁴⁸ KUBÍN, Josef Štefan. *Když se čerti rojili*. Praha: Albatros, 1985, s. 59.

⁴⁹ KUBÍN, Josef Štefan. *Když se čerti rojili*. Praha: Albatros, 1985, s. 62.

v pohádce *Půjčka na oplátku* uvažuje tak, aby jeho činy nebyly proti něčemu a současně se tak ukazuje, jak velké má srdce.

Vlastnosti **českého Honzy, líného** a také **vychytralého** spojuje Kubínova pohádka *Félinka*. V popředí pohádky stojí rozdílnost povah tří bratrů. Zpočátku je spojuje lenost a nechť k práci. Povalují se doma a nesnaží se pomoci rodičům. Jejich postoj k práci můžeme přirovnat k chování **líného Honzy** Josefa Lady. Stejně tak jako on jsou tito bratři neschopní pracovat a neuvažují o tom, že by se měli přestat spoléhat na rodiče. Na výzvu otce se postupně od nejstaršího vydávají na zkušenou do světa, avšak první i druhý syn se vrací s nepořízenou. Roli zde hraje lenost, ale i neuctivost k lidem. Drzost se výrazně projevuje u Vendy, který se vypravuje na cestu jako druhý. V lese potkává babičku. „*Ale jde kousek, a zatím ho potkala v lese stará bába. Vendou to šklublo: potkat bábu, a neštěstí učiněné! Kam tě sem krvavec nese? Ba to, panáčku, jsi nějak tuze uctivý a umíš dávat pěkné pozdravení! Raděj se vrať domů za pec.*“⁵⁰ Odhodlanost a hrdost **českého Honzy** je patrná u nejmladšího syna. Tento Honza se nebojí, má kuráž a zároveň překonává nástrahy na cestě svou vychytralostí a prostým rozumem. Když jej přepadají loupežníci, nenechává na sobě znát strach a obalamutí je, spřátelí se s nimi, aby jim nakonec mohl nenápadně utéct a okrást je. „*No jako na zavalanou byla tu rota zbojníků, koukají, panečku, hoši! Tohle by byla laciná večeře! A hned milého Honzu obstoupili i s tím jeho průvodem a taky mu oba kusy na místě zapíchli. A ještě se smáli: ‚No, teďko ti snad půjdou líp.‘ A myslili, kdovíjaké nářky Honza nepovede. Ale ten jim povídá: ‚I jen si, chlapíčkové, nemyslete, že mně to něco udělá! Já jsem je taky ukrad!‘ Tak ti, když viděli, jaký je umělec, hned ho vzali mezi sebe a Honza byl jejich. Byla slavná večeře, sud vína vyvalili a hoši hodují. Jedli a pili, až se hory zelenaly. Ke všemu Honza roztáhl svou harmoniku, hraje a hraje, až ti kladli pomalu hlavu jeden po druhém. Nebylo ani s půlnoci, a všichni se skulili do slámy. Tak Honza popotahoval pořád míň a míň, až přestal nadobro. A teď kouká, v polici tam svítila ošatka zlata a drahého kamení. Hrábl si do toho a strčil pár hrstek do kapsy. I ti budou kozla vědět. A pomalu se vyloudal ze skrýše.*“⁵¹ Honza projevuje rysy vychytralce, nemá ale zlý úmysl. I přestože loupežníkům krade peníze, stěžejní je pro něj pomoc dědečkovi, kterému dluží za poskytnutí noclehu. **Vychytralý Honza** zde využívá svou nápaditost ku prospěchu druhému člověku.

---

⁵⁰ KUBÍN, J. Š. *Pohádek jako kvítí*. 2. vyd. Editor Josef Štefan KUBÍN, ilustroval Antonín STRNADEL. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1956, s. 59.

⁵¹ KUBÍN, J. Š. *Pohádek jako kvítí*. 2. vyd. Editor Josef Štefan KUBÍN, ilustroval Antonín STRNADEL. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1956, s. 61.

Neodmyslitelně k charakteristikám pohádkového Honzy patří hloupost. **Hloupost Honzy** podle analýzy Roberta Altmána může být jen předsudek, s nímž na Honzu nahlížíme. Jeho chování bereme a priori jako nerozumné a legrační. Možné vysvětlení toho, proč se Honza chová hloupě je jeho přirozenost. Je tomu tak i v již zmíněné pohádce *Félinka*, kde byl Honza od počátku považován za hloupého a rodiče mu nevěřili, že by mohl něčeho dosáhnout. Zde můžeme mluvit o jednom z podtypů hloupého Honzy. Máme na mysli toho, který je zpočátku nenápadný, pro okolí hloupý, ale nakonec, až se objeví příležitost, ukáže své odhodlání a chytrost. Odhodlanost Honzy z pohádky *Félinka* je v protikladu k jeho bratrům výrazná. Honza nemusí být nucen, aby se vydal do světa. Jeho kuráž je patrná v jeho promluvě s matkou. „*Ach maminko, spakujte mi můj raneček, ted'ko půjdu na vandr já. Podívejte, bratříčkové! Už toho mám tady dost! Ale matka nad ním sepjala ruce. I ty můj hlupáčku, kam by se nedělo! Bud' rád, že máš doma teplou pec. Takový nikde nenesou bábovky pod nos.*“⁵² Kubín u tohoto Honzy spojuje původní lenost a silnou vazbu na matku, jež se střídá s rázností a rozhodností postavit se na vlastní nohy.

Jiný **hloupý Honza** vystupuje v pohádce Boženy Němcové s názvem *Jak se učil Honzík latinsky*. Vydává se do světa naučit se jazyk pánů. Je ale hloupý, nerozezná latinu od češtiny, nic se nenaučí a vrací se tak neúspěšně domů. Odlišný příběh **hloupého Honzy** vylíčila Němcová v pohádce *O hloupém Honzovi*. Již v úvodu pohádky je Honza charakterizován jako hrozný klacek, který roste jako dříví v lese. Svoji hloupost, naznačenou již na začátku, pak Honza v průběhu děje dokazuje i svými činy. „*,Táto!' křičel přijda domů, víckrát mne neposílejte k muzice, co jsem se tam polekal.'* *,Nu co ty pitomče, co zas?' ptal se tatík. ,Ba co, když jsem tam přišel, skřípal jeden na prkénko a několik bláznů se točilo po sednici, až se jim hlava div nezatočila. Najednou to kvíkne, blázni všickni strachem vykřikli a hrnuli se ke dveřím, a do nich vstoupil chlap a mačkal pod paží čerta. Já se lekl a utíkal pryč.'*“⁵³ Tady je znát kontrast v pojetí Honzy u Němcové a u Kubína. U Němcové svou hloupost Honza projevuje navenek, naproti tomu u Kubína je Honza za hloupého jen považován. Hloupý ale ve skutečnosti není. Honzovi v pohádce Boženy Němcové hloupost vynese bohatství, když přelže samotného krále. Za odměnu dostává hromadu peněz. K rozumu ale nakonec nepřijde. Dokazuje tak, že moudrost se koupit nedá a bohatství nikomu rozum nepřinese. Jak již bylo řečeno, Honzova hloupost bývá vykreslena jako záporná

---

⁵² KUBÍN, J. Š. *Pohádek jako kvítí*. 2. vyd. Editor Josef Štefan KUBÍN, ilustroval Antonín STRNADEL. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1956, s. 59.

⁵³ NĚMCOVÁ, Božena. *Národní báchorky a pověsti*. 2. Editor Rudolf HAVEL. Praha: Československý spisovatel, 1950, s. 161.

vlastnost, která mu brání v získání štěstí. Tím, že Honzovi jeho hloupost vynese bohatství, je porušeno toto základní pravidlo a je tak pozměněn i smysl postavy. V postavě Honzy je zachycena jiná reálná situace, kdy štěstí spadne do klína i těm, kteří si to nejméně zaslouží.

U Kubína pozorujeme zajímavý jev. Ve srovnání s jinými autory lidových pohádek neklade na hloupé chování takový důraz. Tato vlastnost se u jeho hlavních hrdinů objevuje zřídka, spíše je možné ji vystopovat u vedlejších postav, které nějakým způsobem zasahují do děje. Zpravidla jedinci kvůli své hlouposti nedosahují svých cílů a jsou poraženi důmyslným protivníkem. Svou nevědomostí se sám na sobě provinil hrdina pohádky *Hvězdičky*. Kubín zde postavil hlavního hrdinu jménem Divsa do komplikace, kterou si způsobil svou nemožností odpoutat se od sledování hvězd na nebi. U hrdiny jsou patrné znaky **hloupého Honzy**. Honza získává nevěstu svou nevědomostí, dá se říci bez vlastního přičinění. Jelikož celé dny i noci tráví na kopci, nechodí domů spát. Jeho peřina, která je v pohádce personifikována, utíká z domu, aby vykonala svou povinnost a někoho zahřála. Když se potom Divsa dostává do zámku, poznává svou peřinu, která byla nalezena i s princeznou. Ve chvíli, kdy se mají brát, objeví se ono zdoluhavé Divsovo počítání hvězdiček. Svou hloupostí si tak nechá ujít nevěstu. Pohádka končí právě Divsovým počítáním hvězdiček, jímž přichází o štěstí, které jej čekalo s nevěstou. „*Divso! Divso! Divso! Co jen to! Všichni čekáme, už pojď.*“ *Jen se mile pousmál a povídá: „Nech mě, Drahuňko, malou chvíli jen, počítám hvězdičky.“ Čekala, přišla udychtěná po druhé a ještě kolikrát, ale zas nadarmo, Divsa jen počítá. Noc uplynula, muziky smutně skončily, co jen se to s Divsou děje? Drahuška znovu skok a skok! Je u něho, v slzičkách tone: „Divso, ženichu můj, svatby čekají!“ Usmál se, vlasy jí letmo pohladil, ale oči jen vnořeny v tu nebeskou bář. Už tak minulo deset let, Drahuňce dávno umřeli oba rodiče a byla sama paní na Muchovci. Ale jakou že paní! Chodí, chodí jako smutná vdova, vlas jí probělel a hlava se naklonila. Plíží se pomalu až na tu vysokou věž, bere Divsu za ruku se slzami jí smáčí: „Pamatuj se, ženichu můj!“ Pohladil ji, i na čelo chvatně políbil, ale oči neutrhl. Ty mu dál bloudí mezi hvězdami. Poslouchej a v němé věži uslyšíš, jak to za každým schodem žalostně kvílí.“⁵⁴*

Když potom přichází Drahuňka po třiceti letech za ženichem, už se shledávají naposledy. Až ve chvíli, kdy mu nevěsta umírá v náručí, uvědomuje si, že svou hloupostí

---

⁵⁴ KUBÍN, J. Š. *Pohádek jako kvítí*. 2. vyd. Editor Josef Štefan KUBÍN, ilustroval Antonín STRNADEL. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1956, s. 131.

ztratil životní lásku a zůstává sám. „, ,*Divso, ženichu milý, ty – ještě – počítáš – hvězdičky?*‘
Došeptala, věchýtek upadl a není v něm dechu víc.“⁵⁵

Josef Štefan Kubín svým postavám dává vlastnosti prostým lidí. Jde o vlastnosti, které ovlivňují jejich chování a konečný osud. V Kubínových pohádkách narážíme na postavu jménem Honza, u které sledujeme projevy, které jsou známy pro pohádkového Honzu. Při klasifikaci vybraných pohádek jsme objevili pravého **českého Honzu** v pohádce *Honza pasák vepřů*. Na základě porovnání výstupů této postavy s postavou jiného českého Honzy, může říci, že zde Kubín zachoval specifika příznačná pro tuto postavu a držel se typického schématu tohoto druhu pohádek. Máme na mysli výpravu Honzy do světa, spřátelení se s potulným jedincem, v tomto případě obrem a závěrečné vysvobození princezny ze zajetí.

V pohádkách Josefa Štefana Kubína jsme našli i další typickou vlastnost Honzy, lenost. S **líným Honzou** se setkáváme v pohádce *V království dne a noci*. Kubín však pozměnil celou linii příběhu ostatních líných postav a zdůraznil proměnu, která nastane, když Honza musí začít pracovat. Kubín v této pohádce poukazuje na dobrotu a laskavost Honzy, kterého práce přiměje ke změně. Z Honzy pecivála se stává pracovitý muž.

Vychytralost a **lenost** je možno vyzorovat u postav Kiliána Drobínka a kováře jménem Jakotak. Tyto vlastnosti využívají jinak než Honza. Honza svou vychytralostí zpravidla vyzraje na draka, aby zachránil princeznu. Kubínův Kilián chce vychytrale přijít k penězům, protože je líný pracovat. Zde se spojují tyto dvě výrazné charakteristiky pohádkového Honzy, nicméně postava je využívá ve svůj prospěch, nikoliv pro záchranu druhých.

---

⁵⁵ KUBÍN, J. Š. *Pohádek jako kvítí*. 2. vyd. Editor Josef Štefan KUBÍN, ilustroval Antonín STRNADEL. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1956, s. 131.

5. Závěr

Úkolem bakalářské práce bylo zaměřit se na tvorbu českého povídkáře a pohádkáře Josefa Štefana Kubína. Cílem bylo charakterizovat jeho dílo obecně a zaměřit se na styl, jazyk a hlavní motivy v pohádkách. Předně jsme se pokusili konkretizovat typické prvky, postavy a prostředí, se kterým autor pracuje. Dílo autora jsme se snažili analyzovat s důrazem na vlastnosti hlavních postav. U vybraných hrdinů jsme porovnávali jejich rysy chování s vlastnostmi pohádkového českého Honzy. Honzovy specifické vlastnosti nám při komparaci tvořily základ, od kterého se odvíjela naše úvaha. Jednotlivé postavy jsme klasifikovali do skupin, přičemž každou spojovala určitá Honzova vlastnost. Při porovnávání jsme vycházeli z tvorby známých českých pohádkářů.

Úvodní kapitola nese název Místo pohádky v systému literárních žánrů. Jak už z názvu vyplývá, naší snahou bylo zaměřit se na pohádku jako literární žánr, definovat ji, poukázat na hlavní rysy a zmínit jména autorů, kteří jsou ve vývoji pohádkové tvorby zásadní. Studium pohádkových motivů, prostředí, postav a jejich příběhů nám pomohlo při odhalování rysů příznačných pro Kubínovy pohádky. Následně jsme v této kapitole porovnávali motivy pohádky lidové a pohádky moderní. Snažili jsme se najít změny, které pohádka prodělala ve svém vývoji a vyhledat hlavní rozdíly pohádky 20. století a pohádky dnešní doby.

Kapitola Sběratel a spisovatel Josef Štefan Kubín shrnuje tvorbu jičínského rodáka, zaměřuje se na dobu, kdy autor tvořil a konkretizuje stěžejní díla. Úvodní odstavce nastiňují studium autora a popisují začátky mladého spisovatele. V této kapitole klademe důraz na to, z čeho autor vycházel, co bylo jeho zájmem a do jaké míry se setkával s úspěchem. Podstatná část této kapitoly se zabývá jazykem Kubínových děl. Podává obraz jazykové složky pohádek, zmiňuje jazykové útvary, dialektismy a klíčové prvky lidové mluvy, které se odráží v díle.

Závěrečná kapitola klasifikuje postavy vystupující v pohádkách Josefa Štefana Kubína a vyhledává u nich shodné rysy v chování a vystupování s pohádkovými postavami jiných autorů. Pro analýzu a hlubší pochopení Kubínových postav jsme považovali za důležité vycházet z jeho prvotní inspirace v tvorbě. Jednotlivé vlastnosti Kubínových postav klasifikujeme do několika kategorií, přičemž každá tato kategorie je zastřešena jednou z vlastností pohádkového Honzy.

Výsledkem našeho bádání je souhrn poznatků o postavách, které vystupují v Kubínových pohádkách. Na základě porovnání s jinými pohádkami můžeme říci, že Kubín

pracuje s vlastnostmi prostých lidí na venkově a přiřazuje je smyšleným hrdinům. Tyto vlastnosti vycházejí částečně z rysů pohádkových postav jako například z **českého Honzy, Honzy hloupého, líného a vychytralého**. Zjistili jsme, že v Kubínových pohádkách vystupují postavy, které odrážejí chování obyčejných lidí na vesnici, dělají tytéž činnosti a žijí ve stejných lokalitách. Protikladem postav, které vystupují v pohádkách autora v komparaci s prostým lidem, je, že tito hrdinové se ve svém životě setkávají s kouzelnými tvory, již jim pomáhají překonat překážky.

Závěrem připomeňme slova Jiřího Horáka, který ve vzpomínce k 85. narozeninám Josefa Štefana Kubína líčí Kubína jako autora, jehož podstata a tvůrčí činnost je nedocenitelná. Líčí Kubína jako autora, který léčí slovem a promlouvá k lidem s láskou, úctou a snahou pobavit a potěšit. Cituji ze vzpomínky: „*V činnosti sběratelské mezi lidem a v tuším úsilí spisovatelském doma přeletělo nad hlavou neúnavného pracovníka sedmnáct pětiletí. Stojí na výšině a dívá se na cestu života, kterou šel. Je to cesta oddané služby národu, z jehož skrytých zdrojů načerpal vody živé sobě i nám všem na radost a na posilnění srdcí. Jeho dílo má význam nepomíjející.*“⁵⁶

Josef Štefan Kubín představuje literáta, který má v české literatuře zásadní význam. Jeho tvorba vychází z úsilí, neúnavnosti, důslednosti a zaujetí pro český lid. O Kubínovi můžeme mluvit jako o někom, kdo z lásky k českému lidu, jeho řeči a kultuře, prošel celý kraj.

---

⁵⁶ HORÁK, Jirí. *Josef Štefan Kubín*. Národopisný věstník československý 31, 1949/50, s. 272

6. Použitá literatura a prameny

ALTMAN, Robert. *Osud podle jména*. Praha: Levné knihy, 2007. 1064 s. ISBN 80-86785-05-X

AUDY, O. *Pohled do dílny J. Š. Kubína*, Úhor. Kritická revue literatury pro mládež 32, 194, č. 2, s. 1–2, 19–21, 38–42.

BAAR, Jindřich Šimon. *Chodské písně a pohádky*. Editor Rudolf LUŽÍK, ilustroval Hermína MELICHAROVÁ. Praha: Odeon, 1976, 622 s. ISBN 80-86362-60-4

ČAPEK, Karel. *Marsyas čili Na okraj literatury (1919-1931)*. 3. vyd. Praha: Fr. Borový, 1948, 264 s. ISBN 978-80-7532-978-3

ČERVENKA, J. *O pohádkách: sborník statí a článků*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1960, s. 36. ISBN 80-7066-638-2

DRDA, Jan a Jiří MAREK. *České pohádky*. 9. vyd. Ilustroval Josef LADA. Praha: Československý spisovatel, 1988, 315 s. ISBN 978-80-00-03681-6

DUCHÁČEK, Ladislav, in J. Š. K., *Buďte blaženi*, Editor Josef RODR. Hradec Králové: Krajský dům osvěty, 1960, 68 s. ISBN 778-90-00-03016-7

DVOŘÁK, K. *Nejstarší české pohádky*. Praha: Odeon, 1976, 324 s. ISBN 8072033689

FRANZ, Marie-Louise von. *Psychologický výklad pohádek: smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypové psychologie*. 4. vyd. Přeložil Kristina ČERNÁ, přeložil Jan ČERNÝ. Praha: Portál, 2015, 182 s. ISBN 978-80-262-0863-1

HORÁK, Jiří. *Český Honza*. Ilustroval Josef LADA. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1966, 283 s. ISBN 978-80-242-3776-3

HORÁK, Jiří. *Josef Štefan Kubín*. Národopisný věstník československý 31, 1949/50, s. 272

HRABÁK, Josef. *Literární komparatistika*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976, 206 s. ISBN 978-80-8094-625-8

CHALOUPKA, Otakar a Jaroslav VORÁČEK. *Kontury české literatury pro děti a mládež: (od začátků 19. století po současnost)*. 2. vyd. Praha: Albatros, 1984, 537 s. ISBN 13-809-79

CHALOUPKA, Otakar. *Vypravěč Josef Štefan Kubín*. Hradec Králové: Východočeské nakladatelství, 1966, 127 s. ISBN 80-00-00060-1

JECH, Jaromír. *O bohatýru, který nestárne*. Literární noviny, 1964, č. 40 s. 6–7

JECH, Jaromír. *Tvůrčí příklad Josefa Štefana Kubína*, Český lid 41, 1954, č. 20 s. 194–196.

JECH, Jaromír. *Význam J. Š. Kubína pro folkloristiku*. Československá etnografie 1954, č. 12 s. 395.

- KONRÁD, Karel. *Slavný den*. Literární noviny 1964, č. 40, s. 7.
- KUBÍN, Josef Štefan. *Buďte blaženi*. Editor Josef RODR. Hradec Králové: Krajský dům osvěty, 1960, 68 s. ISBN 23-015-80
- KUBÍN, Josef Štefan. *Když se čerti rojili*. Praha: Albatros, 1985, 109 s. ISBN 39-033-28
- KUBÍN, Josef Štefan. *Kniha pohádek*. 2. vyd. Editor Jan VRÁNA, ilustroval Josef LADA. Praha: Albatros, 1972, 163 s. ISBN 978-80-242-3775-6
- KUBÍN, Josef Štefan. *Kudrnaté povídky*. Ilustroval Jaroslav FIŠER. Praha: Kvasnička a Hampl, 1946, 227 s. ISBN 22-033-88
- KUBÍN, Josef Štefan. *Lidové povídky z českého Podkrkonoší: úkrají východní*. Editor Jiří POLÍVKA. V Praze: Nákladem České akademie věd a umění, 1926, 474 s. ISBN 32-023-85
- KUBÍN, Josef Štefan a Otakar CHALOUPKA. *Na vaši radost*. Editor Jaromír JECH. Hradec Králové: Kruh, 1985, 427 s. ISBN 46-006-85
- KUBÍN, Josef Štefan. *Pohádek jako kvítí*. 2. vyd. ilustroval Antonín STRNADEL. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1956, 151 s. ISBN 956-016-75
- KUBÍN, Josef Štefan. *Strakatý máslo*. Editor Věra KARFÍKOVÁ, ilustroval Zdenek SEYDL. Praha: Československý spisovatel, 1964, 176 s. ISBN 80-7287-087-4
- KUNC, Jaroslav. *Slovník českých spisovatelů beletristů 1945–1956*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1957, 483 s. ISBN 80-7277-007-1
- LADA, Josef. *Nezbedné pohádky*. Ilustroval Josef LADA. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1958, 116 s. ISBN 80-00-01273-1
- MARŠÍČEK, Vlastimil a Regina MIKŠÍKOVÁ. *Nezval, Seifert a ti druzí: necenzurovaný slovník českých spisovatelů*. Brno: Host, 1999, 186 s. ISBN 80-86055-72-8
- MIRVALDOVÁ, Hana, Otakar CHALOUPKA, Vladimír NEZKUSIL, Václav STEJSKAL a Jaroslav VORÁČEK. *Čeští spisovatelé literatury pro děti a mládež*. Editor Otakar CHALOUPKA. Praha: Albatros, 1985, 480 s. ISBN 13-783-85
- NĚMCOVÁ, Božena. *Národní báchorky a pověsti*. 2. Editor Rudolf HAVEL. Praha: Československý spisovatel, 1950, 317 s. ISBN 1329216091

PECHAR, Jiří. *Interpretace a analýza literárního díla*. Praha: Filosofia, nakladatelství Filosofického ústavu AV ČR, 2002, 286 s. ISBN 80-7007-163-X

TILLE, Václav. *Soupis českých pohádek*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1929, XIII, 619 s. ISBN 90-2000-173-X

URBANOVÁ, Svatava. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc: Votobia, 2003, 363 s. ISBN 80-7198-548-1

VŠETIČKA, František. *Jazyk a styl Josefa Štefana Kubína*, Naše řeč 1966, č. 45, s. 10.

VŠETIČKA, František. *Josef Štefan Kubín*. Praha: Československý spisovatel, 1980, č. 30, 126 s.

VŠETIČKA, František. *Krásné politikum*. Literární noviny 1964, č. 40, s. 6

WERICH, Jan. *Fimfárum*. 2. rozš. vyd. Ilustroval Jiří TRNKA. Praha: Československý spisovatel, 1963, 177 s. ISBN 978-80-00-03019-7

7. Anotace

Jméno a příjmení:	Veronika Janků
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Pohádkář Josef Štefan Kubín
Název v angličtině:	Storyteller Josef Štefan Kubín
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce pojednává o sběrateli a spisovateli Josefu Štefanu Kubínovi. Předmětem zájmu jsou pohádky, které tvoří podstatnou část jeho tvorby. Úvodní kapitoly charakterizují pohádku jako literární žánr, podtrhují její hlavní znaky. Podstatnou část tvoří analýza celkového díla Josefa Štefana Kubína, s přihlédnutím na motivy, prostředí, postavy a jazyk. Závěr práce se zabývá postavami Kubínových pohádek, přičemž hlavním cílem je najít podobnosti v chování těchto postav s chováním pohádkové postavy Honzy.</p>
Klíčová slova:	Josef Štefan Kubín, pohádka, sběratelství

Anotace v angličtině:	The bachelor thesis deals with the collector and writer Josef Štefan Kubín. The subjects of interest are fairy tales that represent a significant part of his work. The introductory chapters characterize the fairy tale as a literary genre, underlining its main features. The analysis of the production of Josef Štefan Kubín constitutes an essential part which deals with motives, environment, characters and language. The conclusion of the work deals with the characters of Kubín's fairy tales and the main goal is to find similarities in the behaviour of these figures with the behaviour of the fairy-tale character Honza.
Klíčová slova v angličtině:	Josef Štefan Kubín, fairy tales, collectibles
Přílohy vázané v práci:	
Rozsah práce:	39 stran
Jazyk práce:	Český